

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Cap. 7. De obligatione viri ad vxorem, & vxoris ad virum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

CAPVT V.

De mutuis laici Principis eiusque
subditorum obligatio-
nibus.

30
Subditi erga
Principem
quatuor obli-
gationes.

QUATVOR sunt principia
subditi erga suum Principem obli-
gationes. Prima, vt in rebus ho-
nestis, & iustis ei subiciatur: vn-
de debet leges honestas, & iustas
acceptare. Secunda, vt cogi possit à Principe,
vel Republica, ad aliquid agendum, vel vitan-
dum etiam cum periculo vitae, vel cum poena
mortis. Quia Princeps habet ius conseruandi
bonum commune, ad quod praedicta ali-
quando sunt necessaria. Tertia, vt teneatur legi-
bus obedire etiam civilibus sub graui piaculo:
quae autem haec sunt, *Volum. 1.* in materia de le-
gibus expressi. Quarta, vt teneatur suum Prin-
cipem ab hostibus defendere, ac pro eo, si opus
sit, vitam profunderet. *Filliuc. tract. 28. p. 2. n. 112.*
& alij communiter.

31
Obligatio va-
salli circa ve-
ligationem.

Potest vasallus debet vectigalia soluere: imò
negas gabellas, si iustae sint. Si non petantur, se-
clusa fraude, non debentur. Soluentes penam
non tenentur ad gabellam; tenentur tamen,
quando in conscientia eorum id relinqueretur.
Potest non solui, quando certo scitur, non im-
pendi gabellam in rem, ob quam est imposita.
In dubio autem de iustitia pro principe est praesumendum, & soluenda etiam infideli. *Filliuc. tract. 28. part. 2. nu. 113.* & alij communiter.

32
In multis te-
netur Prin-
ceps virisim
erga subditos.

Principes saeculares vicissim tenentur in mul-
tis erga suos subditos. Vnde octo annumeran-
tur laici Superioris propriae virtutes: Religio in
Deum Clementia, & mansuetudo. Liberalitas,
Iustitia, Fortitudo, praesertim bellica. Prudentia
rerum agendarum, Magnificencia in Templis
extruendis, erigendis Academiis, &c. & Magna-
nimitas. *Nauar. sum. cap. 25. à num. 1. Filliuc. tr. 28. part. 2. num. 125. Azor. 10. 2. libr. 11. c. 6.*

33
Decem Prin-
cipis peccata.

Verum Principum peccata ad decem pos-
sunt reduci. Peccant in immodica regnandi li-
bidine. In indicendo iniusto bello. In socordia,
& negligentia circa artium munitionem, vnde
populi pax, & securitas pender. In non reficien-
do publicas vias, ac custodiendas, vnde salus
viatorum periclitatur. In non subueniendis pau-
peribus, & miserabilibus personis graua in-
commoda ex inopia sustententibus. In non tol-
lendis prauis ac noxiis consuetudinibus vsura-
rum, contractuum lege naturali, vel Ecclesiasti-
ca prohibitorum, ludorum, aut spectaculorum
cum delictorum lethalium mortali periculo. In
imponendo tributa iniqua, vel antiqua sine
causa augendo, vel cogendo subditos ad extru-
das proprias domos, mercede non adhibita. Si
iniquas leges concedant. Si Ecclesiastica iura si-
bi abrogent. Si cogant per vim, vel fraudem
subditos facere sibi donationes: & tunc ad resti-
tutionem tenentur. Si leges condant in suum
priuatum commodum. Si cogant subditos ad
certa matrimonia contrahenda, vel à contra-
hendis impendant. *Nauar. sum. cap. 25. à num. 1. Filliuc. tract. 28. p. 2. n. 125. Azor. 10. 2. l. 11. cap. 6.*

CAPVT VI.

De mutua serui, & domini obli-
gatione.

SERVORVM genera multa sunt:
communes autem eorum obliga-
tiones ac praecipue debitum do-
minis honorem deferre, obe-
dientiam praestare in licitis, & ho-
nestis, res domini conseruare, in agitudine ei
procurare Sacramenta, si alij ex familia praes-
tantes non curent: à malis imminetibus
tutari: *Filliuc. tract. 28. part. 1. à num. 68.*

Capiti iniusto bello fugere possunt, non au-
tem qui se in seruos vendideret. Iusto autem ca-
pti bello, etiam fugere ad suos possunt, absque
vitamen, aut fidei datae deceptione. Capti apud
infideles, etiam possunt fugere, & iis dari ad fu-
gam consilium: accipere etiam à Turcis vel alij
Christiani nominis hostibus possunt ad fugam
necessaria. Habere possunt peculium suum mo-
bilibus, vel immobilibus constans. Abique do-
mini consensu inutilis est serui donatio. Et do-
mino magis seruendum, quam uxori, si eo in-
stio, eam duxerit: Secus si sciente. In iis, quae
contra naturae sit ius vel contra diuinam praece-
pta, parere non debent. *Filliuc. tr. 28. p. 1. à n. 52.*

Domini vicissim tria debet seruo, honestam
sustentationem, institutionem in rebus fidei,
& coreptionem fraternali. Olim Romanis li-
cebat seruos occidere, nunc sublata talis est po-
testas: si tamen occideret mancipium Dominus
nihil illi deberet, nec si mutilaret. In quibus-
dam casibus nec etiam vendere licet. Alimenta
subtrahere non potest in totum. Ex contractu
aliquando seruo obligatur: & ex delicto iusti
eius commissio tenetur. Civilis actio esse potest
in quibusdam casibus *Filliuc. tract. 28. part. 1. à num. 68.* Alibi vberior sermo recurret.

CAPVT VII.

De obligatione viri ad uxorem, &
uxoris ad virum.

Viri erga uxorem obligatio.
Non potest eam in diuinis
praeceptis impedire in huma-
nis verò iusta de causa potest.
Non potest eam grauius, &
multo minus atrociter percu-
tere. Quia non est serua, sed sociata moderatè
castigare iuxta culpam habita ratione personae
conditione, & status matrimonij iure potest.
Tenetur eam iniuria minime afficere: sed po-
test moderatè verbis corripere, non tamen con-
tumeliosis. Tenetur domus gubernationem
quantum ad rem ac mores attendere. Tenetur
cum ista cohabitare: nec potest absque iusta
causa longo tempore abesse, iusta autem causa
esset alicuius momenti negotium, superioris
obedientia, inimicitiae vitandae, exilium. Na-
uar.

Sect. I. De Præcepto IV Recept Sent 237

uar. *fu. c. 14. n. 19. Sayr. in Clauis. l. 7. c. 7. n. 7. Tolet. lib. 5. c. 1. Filiuc. tract. 28. p. 1. a. num. 1. 9. Laym. l. 5. tract. 1. o. p. 2. c. 2. num. 6.*

38
Obligatio
uxoris er-
ga virum.

Vxoris autem erga virum obligationes ad-
noto. Præter obedientiam debitam in reddi-
tione coniugalibus actus, tenetur etiam in iis,
quæ pertinent ad bonos mores, & familia gub-
ernationem obtemperare: ita ut nolle viro
obedire in materia graui præcipiente, ut velle,
Ipse viro, independentem gubernare, sit le-
thale peccatum. In rixis cum viro peccare po-
test, si cum in blasphemias sua moro-
sitate in rixa prorumpere faciat: vel si ex con-
temptu ei debitam submissionem non præstet,
dum præceptum est iustum. Tenetur vxor se-
qui virum, quo velit eam ducere, ut ibi coha-
bitent, quinque exceptis casibus: si mortis pe-
riculum imminet, si peccati mortalis subesset
periculum, si ipsa esset ancilla, si vir vagus es-
set, & ita post matrimonium factus. Si in con-
iugio pactum interuenisset, non mutandi lo-
cum, si tamen casus vigens mutandi continge-
ret, non obstante pacto, maritum sequi tene-
tur. Tolet. l. 5. c. 2. Nauar. *sum. c. 14. num. 20.*
Syluest. *v. vxor. q. 8. Filiuc. tract. 28. p. 1. num. 144.*
Sayr. in Clauis. l. 7. cap. 7. n. 10.

CAPVT VII.

De mutuis Magistri ac Discipuli obli-
gationibus.

41
Obligatio dis-
cipuli erga
Magistrum.

DISCIPULI erga Magistros honorem,
& reuerentiam debent. In rebus per-
tinentibus ad bonos mores eis, sicut
parentibus, tenentur obedire. Debent
diligenter studiis vacare: in quo possunt aliqua-

do grauitur delinquere ratione damni familiae
hanc ob causam illati. Pecunia a parentibus
tradita debet expendere iuxta Magistrorum,
quorum curæ commissi sunt, voluntatem, in
res videlicet honestas. Vnde in his delinque-
re possunt, nempe si ob finem mortalem stu-
deant, vel sine iusta causa, si Academia statu-
ta ad lethale obligantia non seruent, si sus-
fragantur indigno, aut curent alium indignum
suffragari, si scientias veritas, aut supersti-
tiosas ediscant, si contra veritatem a se co-
gnitam altercationes excitent non disputandi
gratia, & maxime si id cum scandalo fiat. Si de-
mum cum possint, stipendium Præceptorum non
soluant. Nauar. *sum. cap. 2. §. nu. 59. Filiuc. tract. 28. p. 1. num. 149. & 150.*

Iam verò obligatione Magistri erga dis-
cipulos annotari. Tenetur non dissimulare
discipulorum crimina, sed corripere, ubi fue-
rit opus. Debet adhibere studium, ut discipuli
in literis promoueantur: & curam eorum gere-
re in rebus ad mores attinentibus, & hone-
stam educationem. Vnde cauere debet, ne
animæ noxia documenta tradat: quæ essent,
contra Fidem, aut bonos mores: aut ne falsa
velut vera doceant ex industria. Quia hoc ef-
fet proculdubio mortale, sicut etiam, si auerte-
ret scholasticos auditores ab aliis Doctoribus
cum eorum iniuria, aut auditorum damno. Te-
netur præterea stipendia iusto maiora non exi-
gere. Nec se ad docendum exponere, si se non
agnoscat idoneum. Debet item se discipulo-
rum capui accommodare. Et non denegare
dignis Doctoratus insignia, aut indigno con-
cedere. Peccaret enim mortaliter præsertim in
Theologia, iure Canonico, Ciuili, & Medicina.
Filiuc. *tract. 28. p. 2. a. n. 151. Nauar. sum. cap. 5.*
*numer. 55. Caiet. sum. v. Magistrorum pec-
cata.*

39
Magistri, er-
ga discipulum
obligatio.

SECTIO SECVNDA.

De Præcepto quarto Decalogi, Problemata.

CAPVT VIII.

Circa mutuam parentum, ac filiorum
obligationem.

PROBL. I.

Parens, exponens filium, quando eum alere
potest, tenetur & non tenetur ad
restitutionem.

40
Ceterum sup-
pono.

SUPPONO, grauitur contra ius
naturale delinquere parentem,
qui cum filios legitimos vel spa-
rios alere possit eos exponit in
Templis, aut biuiis, aut ad ia-
nuas hospitalium, aut in locis publicis, vel secre-

tis: & teneri ad restitutionem pro educatione
loco illi, cui exposuit, & munus educandi sus-
cepit. Quæ quidem restitutio gerenda est pro
eo tempore, quo alius filius inferuire non po-
terat. Quia postea inferuendo aliis sibi vi-
ctum poterat comparare. Tolet. *lib. 5. cap. 1.*
num. 9. Nauar. sum. cap. 14. numer. 17. Ceterum
sunt nonnullæ vrbes, ut mea Vallisolerana, &
aliæ plures in Hispania, & in reliquis Regnis
Christicolis, quæ habent bona aliqua publica
ex prouentibus secularium reddituum, ad pue-
rorum expositorum educationem applicata. De
his dubitari, an parens filium, quem alere
poterat, ad restitutionem teneatur?

Non tenetur. Quia illa bona ad hunc finem
communi omnium ciuium consensu sunt ad-
dicta, & vnusquisque ciuis suam habet por-
tionem in huiusmodi bonis. Sic nonnulli quos,
presso nomine memorat Pagündez. 82. citadus.

Tenetur quidem. Quia licet ea bona com-
muni ciuium consensu ad hunc finem sint ap-
plicata

42
Non tenetur.

43
Tenetur pla-
plicata